

DEN NORSKE KYRKJE
Møre biskop

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 dep
0030 OSLO

dok 26

Kultur- og kirkedepartementet	
Saks. 200604669	12.10.06
Kode Ki-501	Beh.

Dato: 10.10.2006

Vår ref: 06/32-23 OB

Deres ref:

Fråsegn frå Møre biskop

Viser til brev av 24. april 2006 og sender vedlagt fråsegn frå Møre biskop om "Staten og Den norske Kyrkja".

Med helsing

Odd Bondevik
biskop

Solfrid Bjerkestrand
førstekonsulent

Vedlegg

Kopi: Kyrkjerådet
Andre biskopar

DET KONGELIGE KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT:
SVAR PÅ HØRING: Stat og kirke- NOU 2006:2
Av Møre biskop.

Med dette oversender Møre biskop sin uttalelse. Det er lagt opp til at både biskopene og bispedømmerådene skal være høringsinstanser i denne sak, og som medlem av rådet vil jeg vise til det svar som blir avgitt av Møre Bispedømmeråd. For min del vil jeg innskrenke meg til noen prinsipielle overveielser uten å gå inn på alle de spørsmål Departementet har bedt oss svare på.

Generelle merknader

Det er lett å skjønne hvorfor ganske mange fremdeles kvier seg for å endre vår kirkeordning. Jeg vil peke på noen momenter som forklarer hvorfor:

- Folk er i ferd med å oppdage verdien av våre tradisjoner, og kristendommen er en del av den. Mange er redde for å miste en viktig del av vår kulturarv, og det er følelser og tanker vi må ha respekt for.
- I de siste tiår har vi dessuten fått reformer som gir kirken større frihet. På mange måter har en dermed imøtekommet de ønsker som reformbevegelsen har hatt i de siste 100 år, og til en viss grad har det dempet ønsket om fristilling fra statlig styre.
- Gjennom den nåværende kirkeordning har en sikret seg at hele landet, til og med utkantene, har et kirkelig tilbud. Det er et stort gode som vi ikke må miste, uansett hvilken kirkeordning en velger for framtiden.
- Det må innrømmes at ordningen med statskirke gjennomgående har fungert bra, selv om det også går an å peke på uheldige episoder og avgjørelser. I det daglige har det vist seg at arbeidet går sin gang uten nevneverdige problemer. Jeg kan i alle fall for egen del bekrefte at samarbeidet med embetsverket i departementet er godt og tillitsfullt.
- Det kan også pekes på at vi ofte møter stor forståelse for kirkens betydning og anliggende hos politiske beslutningstakere. At det fra tid til annen også fattes vedtak som en kan være uenig i eller misfornøyd med, er et faktum, men slik vil det også være dersom vi får en annen kirkeordning.
- Vi blir ikke kvitt uenighet, teologiske motsetninger eller uheldige vedtak ved å endre kirkeordning. Alle kirker med en viss størrelse sliter med slike og liknende vanskeligheter.

Debatten bør derfor bevege seg på et annet plan. Derfor er ikke mitt standpunkt i saken basert på misnøye med ordningen i og for seg. Like vel har jeg, så lenge jeg har hatt en mening i spørsmålet, vært skeptisk til denne strukturen, og jeg har aldri lagt skjul på mitt syn. Årsaken

til dette ligger ikke i bestemte uheldige episoder men er i hovedsak basert på prinsipielle overveielser.

Religionsfrihet

I denne sak har det vært mye debatt om den nåværende ordning lar seg forene med religionsfriheten. Det er ikke enkelt å svare på dette spørsmålet, dels fordi begrepet "religionsfrihet" brukes på forskjellige måter, dels fordi problemstillingen er ganske sammensatt. Jeg vil nedenfor ganske kort kommentere noen sider ved det:

- Det må kunne sies at andre trossamfunn, religioner og livssynssamfunn ikke møter restriksjoner når det gjelder å utøve eller utbre sin tro eller oppfatning. Alle organisasjoner, inklusive livssynssamfunn og kirker, må selvsagt finne seg i å være underlagt visse lovbestemmelser, men jeg ikke registrert at disse har fremmet klage over at de mangler frihet til å utøve eller utbre sin tro eller livssyn. I den forstand kan en si at viktige sider ved religionsfriheten er bevart også med vår nåværende ordning.

- På den annen side er det grunn til å spørre om vår egen kirke har full religionsfrihet i den vanlige, internasjonalt anerkjente, mening av ordet. En selvsagt side ved denne frihet er nemlig retten til å utpeke sine egne ledere. Under kommunistregimet i Øst Europa fram til 1989 eller i det nåværende Kina var dette en påtrengende problemstilling. Ikke sjelden forekom at Staten utpekte, eller i alle fall forlangte å få godkjenne, biskoper og andre ledere. Det påvirket selvsagt teologi, forkynnelse og etisk veiledning, og det svekket disse kirkenes troverdighet i betydelig grad. Selv om det må understrekes at den norske situasjon er ganske annerledes, er det rent prinsipielt en tvilsom ordning at sekulære politiske organer skal ha avgjørende innflytelse i slike og andre kirkelige spørsmål. Dermed vil de nemlig ha mulighet til å påvirke den teologiske og åndelige utvikling i kirken på indirekte måte.

Dette gjør at en spørre om det er Den norske kirke som er diskriminert i forhold til en full religionsfrihet. Ingen andre tros- eller livssynssamfunn ville ha funnet seg i en slik politisk styring av interne forhold. Man kan bare tenke seg hvilket ramaskrik som hadde oppstått dersom politiske myndigheter ville kreve å få utpeke ledere i muslimske eller buddhistiske forsamlinger. Vår kirke har ikke den rett som ellers blir sett på som selvsagt: retten til å utpeke sine egne ledere. Dette er prinsipielt uakseptabelt uten at en dermed kan si at en ville ha fått bedre ledere ved en annen ordning. Min argumentasjon er hele tiden prinsipiell.

Det såkalte "kirkelige statsråd" som argument for statskirkeordningen

Alt snakk om at de politiske myndigheter utfører denne interne styring i kraft av "det allmenne prestedømme", eller at en har sikret seg gjennom systemet med såkalt "kirkelig statsråd", er bare en tilsløring av problemet. Ingen kan snakke seg bort fra det faktum at Storting og Regjering er valgt ut fra andre kriterier enn dem som må være retningsgivende for styringen av en kristen kirke.

Det kan også anføres at situasjonen etter innføringen av parlamentarismen i 1884 er blitt annerledes enn i 1814: enhver regjering, også det "kirkelige statsråd", er ansvarlig overfor et

ikke konfesjonsbundet Storting. I et parlamentarisk demokrati er det derfor et tvilsomt argument å vise til ordningen med kirkelig statsråd. Det er også et problem at Stortinget, der det sitter representanter som tilhører andre kirker, religioner eller livssynssamfunn, gir lover som i stor grad regulerer indre forhold i vår kirke.

Det er mulig at en kunne finne en plausibel begrunnelse for et par hundre år siden for at kongen/regjeringen skulle fungere som kirkestyre, skjønt det kan også diskuteres. Imidlertid har det skjedd gjennomgripende endringer i de siste par hundreår som gjør at denne ordningen i stigende grad blir vanskelig å forsvare. Ikke bare har vi fått en annen "statsskikk." Det norske samfunn er også radikalt endret.

Gjennomgripende endringer i vårt samfunn

- Den ene endringen vi har sett, er at vi har beveget oss fra et "monokulturelt" til et flerkulturelt samfunn, og det har gitt utslag når det gjelder kirketilhørighet. I 1814 tilhørte praktisk talt alle borgere den lutherske kirke. Her kan en minne om at en vesentlig grunn til utvandringen fra Norge til USA i 1820-årene var at kvekere ville søke frihet for utøvelse av sin tro. Gradvis skjedde en endring i retning av større religionsfrihet, blant annet gjennom vedtak i Stortinget. I dag har vi nådd langt i å få et lovverk som sikrer folk frihet i religiøse spørsmål.

- I tillegg til det som har skjedd på lovgivningens område, har det, som kjent, skjedd en meget rask endring i sammensetningen av befolkningen. Særlig raskt har dette foregått i de siste 35 år. Etter hvert har vi fått store minoriteter (etter norske forhold) som tilhører en annen religion enn den kristne. Historisk sett er dette en stor forandring, men det tar tid før dette synker så dypt inn hos folk flest at det får følger for debatten om stat og kirke.

Alt dette gjør nemlig at drøftingen av statskirkeordningen vil foregå på andre premisser enn tidligere. I langt større grad enn tidligere må en se til at ulike livssyn blir likebehandlet. Det er ikke nok å sikre seg at de har religionsfrihet.

Andre kirkers og livssynssamfunns opplevelse av ordningen

Statskirkeordningen oppleves diskriminerende av noen av de andre kirkesamfunn og livssyn. Dette noterer jeg som et faktum som det er viktig å ta inn over seg uten å snakke seg bort fra realitetene. Vi kan, som sagt, si at vi har religionsfrihet i Norge, og vår kirkeordning lar seg forene med denne grunnleggende menneskerett. Like vel er det viktig å merke seg at de som ikke tilhører vår kirke, til tider føler seg tilsidesatt og forskjellsbehandlet selv om de ikke møter restriksjoner. Det må vi ta inn over oss uten å gjøre forsøk på å pynte på virkeligheten.

Det er ikke relevant å anføre at minoritetene til sammen ikke utgjør noen stor del av befolkningen. Faktisk påhviler det oss som en etisk forpliktelse å være særlig aktpågivende overfor små grupperinger i vårt samfunn og se til at de ikke marginaliseres. Dersom de sier at de føler seg tilsidesatt på noen som helst måte, er det viktig å legge vekt på det og ikke fra majoritetens side overprøve deres opplevelse av situasjonen. Da kan vi ikke ta lett på deres

krav om likebehandling, minne om at de har full religionsfrihet og dermed anse debatten for avsluttet.

Ut fra denne tankegang går det an å problematisere ideen om å holde folkeavstemning om forholdet mellom stat og kirke. Fra en side sett kan det virke svært demokratisk, men det går også an å se det som en overkjøring av mindretallet i et følsomt spørsmål. En overveldende majoritet vil i praksis ha det avgjørende ord i en sak som ikke minst berører mindretallet. Også andre vektige grunner kan anføres mot ideen om folkeavstemning.

Nå er det ikke min oppgave å være talsmann for minoritetene i Norge. Det greier de godt selv, men det er viktig å være lydhør for de argumenter de framfører. Det er mitt klare inntrykk at det ikke alltid skjer.

Å bevare folkekirken

Et viktig argument for den nåværende ordning er at den sikrer god kontakt med folket. Noen har endog påstått at statskirken er en forutsetning for at kirken kan være folkekirke. Til det siste er det følgende å bemerke:

- En slik argumentasjon er uhistorisk i den forstand at vår kirke var etablert som folkekirke lenge før man innførte statskirkesystemet. I middelalderen kom kirken og den kristne tradisjon til å prege folkelivet på en måte som vi kan se spor av den dag i dag, men det er grunn til å poengtere at man ikke hadde ordning med statskirke den gang. Den ordningen kom, som kjent, langt senere.

- Enhver som er orientert i det internasjonale kirkelandskap vet at det fins mange kirker, særlig i andre verdensdeler, som har langt mer nærhet til lokalbefolkningen enn vår kirke har, uten at de er bundet til staten. Særlig vil jeg vise til det kontinent som har opplevd den største kirkevekst de siste hundre år: Afrika. Her fins mange kirker som i høyeste grad kan kalles folkekirker. Derfor er det ganske perspektivløst å hevde at statskirkeordningen er en nødvendig forutsetning for å være folkekirke. Det stemmer kort og godt ikke med dagens realiteter.

- På den annen side er det ikke mange, om noen, av de eksisterende statskirker, som kan sies å være gode eksempler på kirker med bred kontakt med folket. Det motsatte er dessverre tilfelle. Enkelte statskirker opplever stor krise med til dels sterk nedgang i kirkesøkning og medlemstall. Det eneste kontinent der kirkene i dag er på tilbakegang, er det kontinent der statskirkeordningen oppsto og fremdeles kan finnes: Europa.

Det er alltid en reell fare for at en kirke skal bli innelukket og selvopptatt, men denne faren er der uansett kirkeordning. Det vil være en stor utfordring i framtiden kirke å bevare kontakten med folket og å være en åpen og inkluderende kirke, men vi kan ikke sikre oss dette ved å beholde statskirken som ordning. Dersom en mener det, vitner det om manglende kirkekunnskap og er dessuten en fornærmelse mot våre frikirkelige venner og, ikke minst, kirker på andre kontinenter.

Åpen kirke

I forlengelsen av det som her er sagt, kan jeg anføre at det eksisterer en sterk vilje til å bevare kirken som åpen folkekirke. En er også opptatt av å bevare vår desentraliserte kirkestruktur med kirker i alle deler av landet. Jeg kjenner ikke noen ansvarlig person som ønsker høyere terskel og mindre åpenhet i en framtidig kirke. Dette standpunkt finner vi hos folk med forskjellig teologisk og kirkepolitisk ståsted. Man er fullstendig klar over at en bestemt kirkepolitisk fraksjon ikke kan tilrive seg makten i en kirke fristilt fra staten.

Det er altså et bredt ønske om å gi plass til ulike retninger i en framtidig kirke. Vår kirkes forpliktelse på Bibelen og vår lutherske bekjennelse må stå fast, og det betyr at en ikke kan åpne for en uhemmet teologisk pluralisme. Men når det er sagt, er det ingen tvil om at det innen denne rammen er plass for ulike teologiske skoleretninger og forskjellige former for "spiritualitet." Det bør også fortsatt være plass for selvstendige kristne organisasjoner i framtidens kirke. Medlemskap i kirken må fremdeles baseres på dåp. Så vidt jeg vet, er det ingen ansvarlig gruppe eller instans som mener noe annet. Å bevare vår kirke som en åpen folkekirke er et krevende program, men jeg er overbevist om at det går an å samle seg om dette på tvers av ulike skillelinjer.

Derfor er det påfallende at endog erfarne politikere lar seg lure til å tro på det jeg vil kalle skremselspropaganda: at en fri kirke vil bli "kuppet" av sneversynte og konservative krefter som ønsker å heve terskelen og å skape en trangere kirke. At slike myter kan leve sitt liv blant folk flest, kan en kanskje forstå, men en kunne ha ventet mer av folk som sitter med ansvar. Min kommentar til disse påstander er:

- at det ikke lar seg dokumentere at en slik utvikling, som noen frykter, har skjedd når en har skilt stat og kirke. Her kan en for eksempel vise til Sverige;

- at jeg aldri har møtt noen ansvarlige kirke- eller organisasjonsledere som bærer på et så urealistisk ønske. Alle vet at en kirke av en viss størrelse må gi plass for ulike retninger.

Valgordninger og demokrati

En naturlig konsekvens av dette er at det er viktig å sikre et velfungerende demokrati i kirken. Her må vi fortsette debatten om gode ordninger for valg til kirkelige råd både lokalt, regionalt og nasjonalt. Her vil jeg ikke gå inn på debatten om direkte eller indirekte valg til bispedømmeråd og kirkemøte. Den debatten er viktig, og jeg viser her til uttalelsen fra Møre Bispedømmeråd.

Det er også viktig å fortsette arbeidet med å øke valgdeltakelsen. Den er altfor lav, og det må arbeides energisk med ulike tiltak for å bedre situasjonen. For min del er jeg prinsipielt skeptisk til ideen å legge slike valg samtidig med politiske valg. Jeg har sympati med den gode hensikt: å sikre bedre valgdeltakelse, men det lar seg neppe forene med kravet om likebehandling av tros- og livssynssamfunn som burde være en selvfølge i et moderne samfunn.

Samfunnets normgrunnlag og den kristne tradisjon.

Vi ønsker fortsatt at stat og samfunn skal være preget av det kristne normgrunnlag, og noen bruker dette ønske som argument for statskirkeordningen. Her blir vi nødt til å ta en grundig debatt i fortsettelsen. Spørsmålet har mange sider, og jeg skal ganske kort berøre et par av dem:

- Jeg vil understreke at det vil være galt å se bort fra vår historie. Det kristne livssyn og den bibelske etikk har preget både vår lovgivning, vår etikk og vårt folkeliv, og vi ønsker ikke å kaste vrak på det. I en tid med raske forandringer vil vi trolig se et økende behov for også å ta vare på gode tradisjoner.

- Samtidig kan det være på sin plass å minne om at det vi av og til kaller kristen etikk, ofte er felles med andre religioner og livssyn. I Det nye testamente finner vi en spenning, for eksempel hos Paulus, mellom på den ene side en understrekning av at etiske krav er innskrevet i hjertet også hos dem som ikke har en kristen tro, se Romerbrevet 2, og på den annen side en betoning av at den allmenne etiske erkjennelse kan ta feil, se kap 1 i samme brev. Mange av de etiske idealer vil, i følge Det nye testamente, vinne tilslutning også utenfor de troendes rekke, men Bibelen regner også, realistisk nok, med at andre idealer kan vekke motsigelse. Begge sider hører med. Mitt poeng i denne sammenheng er at det, tross denne kompleksitet i det bibelske materiale, er mulig å hevde at det går an å samles om et normgrunnlag som er felles uten at det behøver å bety at det er diffust eller altfor generelt. Det mange kaller kristent verdigrunnlag, vil ofte vise seg å ha bredere basis.

- Det er viktig å ta på alvor folks engstelse for at vi skal miste et trygt verdigrunnlag, og dersom kirken løsrives fra staten, må dette verdigrunnlag uttrykkes i vårt lovverk på en eller annen måte. Det kan tenkes at dette skal formuleres i Grunnloven, men dette er noe vi må komme tilbake til.

- Den kristne tradisjon har preget vår kultur gjennom mange hundre år. Vi har god grunn til å være takknemlige for dette, og til å ta vare på denne tradisjon i framtiden. Bibelske ord og uttrykk har preget språk og dagligtale, og årets rytme er i ganske stor grad påvirket av kirkeåret og de kristne høytider. Også på mange andre måter har tusen år med kristen påvirkning satt sine spor. For mange, også slike som ellers ikke har et aktivt engasjement i kirken, er dette noe det er viktig å ta vare på. Det må vi ha respekt for.

- Samtidig må vi være på vakt når vi omtaler dette. Fra andre deler av verden kjenner vi mange eksempler på at det i land med for eksempel muslimsk eller buddhistisk tradisjon og kultur blir kommunisert direkte eller indirekte at det er "unasjonalt" å gå over til kristen tro, og at de som gjør det, blir marginalisert. Dette har vi fra vår side reagert mot, og med rette. Da må vi også se til at vi ikke argumentere på en tilsvarende måte, for eksempel i debatten om stat og kirke. Vi har en kristen kultur som vi skal være takknemlige for og ta godt vare på, men vi må vokte oss for å sette likhetstegn mellom norskdom og kristendom.

Min konklusjon er at vi må formulere et verdigrunnlag som er bredest mulig, og at det av historiske grunner trolig må sies noe om den kristne arv som har preget vårt samfunn. Samtidig er det viktig at disse formuleringer ikke blir for snevre og ekskluderende.

Spørsmålet om nasjonalkirke

Dermed reiser det seg mange viktige og følsomme spørsmål som berører folket, kirken og vårt kongehus. Det lar seg ikke gjøre å se bort fra disse problemstillinger, og jeg vil kort og overfladisk berøre noen av dem:

Også i framtiden vil det noen ganger være behov for nasjonale markeringer av rituell karakter. Enkelte tar til orde for at det må skje med kristent fortegn, nettopp fordi vi har en så lang tradisjon for det hos oss. Det er nok delte oppfatninger om dette, og jeg for min del er usikker på hva jeg mener. Det fins argumenter både for og i mot. Det er problematisk dersom folk blir sittende med det inntrykk at de ikke er på "innsiden" av det norske samfunn hvis de har en ikke - kristen tro. På den annen side må en også ha respekt for den store majoritet som bekjenner seg til kristen tro og/eller tradisjon.

I og for seg kan det være mulig å fortsette med slike markeringer med kristent fortegn, selv om vi skiller stat og kirke. En kan vise til vår lange tradisjon og til det faktum at de aller fleste borgere, med ulik konfesjonell tilhørighet, bekjenner seg til den kristne tro. Da kan en se for seg at vår kirke ivaretar denne funksjon på alles vegne. Vi rører ved dype følelser hos folk, og vi må ta det på alvor. Jeg kan imidlertid ikke se at dette skal være en avgjørende grunn til å opprettholde ordningen med statskirke.

For øvrig vil jeg avvente en videre debatt om disse spørsmål fordi de hittil ikke er tilstrekkelig utredet. Det gjelder også kongehusets situasjon. For mange er det et sentralt spørsmål.

Kirker og livssynssamfunn som aktører i det framtidige Norge

Kirken skal ikke være en politisk aktør, men den skal la sin røst høre i samfunnsdebatten, og den har et sosialetisk og samfunnskritisk mandat. For min del tror jeg at en kirke som er fristilt fra de politiske myndigheter, fremdeles vil kunne veilede og tale til rette i sosialetiske spørsmål. Det kan til og med være slik at en frikirke kan gjøre dette med større uavhengighet og troverdighet. I møte med kirkeledere fra andre verdensdeler har jeg opplevd at de har vanskelig for å tro at vi har frihet til å ytre oss når vi har så tette bånd til Staten. De tviler med andre ord på vår troverdighet. Vi prøver å forsikre dem om at vi står fritt, men jeg må innrømme at det nære organisatoriske forhold til Staten kan skape begrensninger og bindinger, i det minste på det ubevisste plan. Det er verken kirke eller stat tjent med.

Også andre kirker og trosretninger har sin selvsagte rett til å delta i samfunnets liv på ulike måter. Etter hvert ser det ut til at det har vokst fram en erkjennelse hos politikere at Norge er tjent med at det fins livskraftige organer av denne art, ikke bare for å delta i samfunnsdebatten, men også for å være et tilholdssted for mennesker i et samfunn som endrer seg så raskt. Denne erkjennelse lå trolig bak da Stortinget behandlet trosopplæringsreformen for noen år siden. Alle vil da få økonomisk støtte basert på medlemstall. Også i framtiden kan dette være en brukbar modell så sant det er politisk vilje til det, noe jeg har grunn til å tro at det er.

Det betyr at en ikke behøver å få en utvikling lik den en fikk i Frankrike for 100 år siden: En fullstendig sekularisering av det offentlige rom. Andre scenarier kan være like aktuelle. Derfor vil jeg legge til grunn at en i framtiden vil samle seg om det en kaller ”en aktivt støttende religionspolitikk” med økonomisk likebehandling av tros- og livssynssamfunn, basert på medlemstall.

Vitalisering av den norske kirke

Mange er bekymret for hvordan det skal gå dersom vår kirke mister sine privilegier og den økonomiske støtte fra Staten. En slik frykt er lett å forstå, og et stykke på vei er den velbegrunnet. Men samtidig har jeg en grunnfestet tro på at det kan virke som en inspirerende utfordring å ta selvstendig ansvar. Det kan nok være at vi må foreta noen forenklinger i den kirkelige struktur, og den samtalen har en kommet i gang med allerede. Like vel må vi ikke glemme at det ligger et stort potensial i kirkens medlemsmasse, både når det gjelder ressurser, økonomi og nådegaver. Derfor kan det å ”stå på egne ben” føre til en vitalisering av lokalmenigheter i kirken vår.

Nødvendige avklaringer

I årene som har gått har det gang på gang vært drøftet å skille stat og kirke. Hver gang har vi opplevd at ”grasrota” har sagt nei. Det er lett å forstå at det går slik. Lokalt er en ikke så opptatt med prinsipielle problemstillinger. Ganske mange medlemmer av vår kirke vil si at de ikke har bedt om denne debatten i det hele tatt. Mitt inntrykk er at en er først og fremst er opptatt av

- at en får beholde kirken i lokalmiljøet, med andre ord: at kirken skal være landsdekkende;
- at kirkebyggene blir godt vedlikeholdt;
- at kirken fremdeles er åpen og med lav terskel;
- at medlemmene ikke får økte økonomiske byrder;
- at gravplassene blir holdt i hevd;
- at vårt samfunn fortsatt skal bygge på kristne verdier;
- at barna fortsatt får lære kristendom i skolen.

Disse spørsmål er det viktig å ta på alvor. Det er ikke sikkert at det er flertall for en ny ordning i forholdet til Staten, og det vil i alle fall ikke bli det dersom vi ikke gir gode og klare svar på disse spørsmål. Før eller siden vil et skille tvinge seg fram, men det et åpent spørsmål om tiden er moden. Det vil vise seg innen et år eller to. For mange er det trolig et problem at de ikke har klart for seg hva alternativet til statskirken er. Da vil de, i alle fall inntil videre, holde på dagens ordning.

Jeg har ingen illusjoner om at en frikirkelig ordning er problemfri. Gjennom årene har jeg hatt så mye kontakt med kirker i ulike verdensdeler at jeg vet at en ikke kan avskaffe teologiske, etiske eller kirkelige problemer ved hjelp av endrede strukturer. Vi vil få store vansker å stri med både før og etter et skille mellom stat og kirke. Like vel må vi våge å tenke tanken. Før eller siden må et skille komme, og vi må ikke skyve problemene foran oss for lenge.

Konklusjon

Prinsipielt er jeg tilhenger av en fullstendig fristilling av vår kirke, med hel likestilling og likebehandling av ulike kirkesamfunn, religioner og livssynssamfunn. Dersom en skal tenke framtidsrettet, er dette etter min mening opplagt, men det er, som nevnt, et spørsmål om tiden er moden. Subsidiært kan også støtte den løsning som det store flertall i Gjønnnesutvalget har samlet seg om, men da som en midlertidig kompromissløsning.